

Carolien Roelants

Wereld in wanorde

De strijd om het Midden-Oosten

2021 Prometheus Amsterdam

© 2021 Carolien Roelants
Omslagontwerp Jan van Zomeren
Omslagbeeld Keith Binns/Getty Images
Kaarten Veronica Ronda/Mattia Yaghmai
Zetwerk Mat-Zet bv, Huizen
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 4599 6

Inleiding

Er komen steeds meer ingewikkelde crises en conflicten bij in en rond het Midden-Oosten – en het zal u ook wel zijn opgevallen dat ze er nooit áf gaan. Zie het Israëliisch-Palestijnse conflict, dat meer dan zeventig jaar na zijn ontstaan nog mínder is opgelost dan ooit tevoren. En als ik een voorspelling mag doen: in de komende vier jaar van president Joe Biden wordt dit ook niet opgelost.

In mijn vorige boek, *Dwars door het Midden-Oosten*, schreef ik al over de oorlog in Jemen en de oorlog in Syrië, het Israëliisch-Palestijnse conflict, de spanningen tussen Iran en Saoedi-Arabië, de strijd in Libië en de oorlog tegen het kalifaat van Islamitische Staat (IS). Voor het geval u de oorlog tegen IS als afgerond zou beschouwen: nee, het kalifaat is wel weg maar zowel vanuit de lucht als vanaf de grond gaat de strijd nog door tegen resterende extremistische cellen. De onveranderd slechte economische en sociale toestand op de grond in Irak en Syrië blijft vruchtbare bodem om nieuwe generaties extremisten op te kweken.

Intussen is de oorlog in Libië hoger opgelaaid, en zijn de spanningen in het oostelijk deel van de Middellandse Zee over zeegrenzen en bodemschatten zo toegenomen dat een echte schietoorlog een kwestie van tijd lijkt. Het oude conflict tussen Armenië en Azerbeidzjan over de enclave Nagorno-Karabach is weer opgevlamd (en tijdelijk weer gesust). Ja ik weet, dat is geen

Midden-Oosten, maar er zijn wél een paar Midden-Oosterse landen betrokken, namelijk Turkije, Israël en Iran. In de nieuwste oorlog, binnen Ethiopië, zijn Emiraatse drones gesignaleerd, en een Turkse rol is niet veraf, zou ik zeggen. Turkije wil zich tegenwoordig overal mee bemoeien. Met militaire bases van verscheidene Midden-Oosterse en niet-Midden-Oosterse landen in de na- en overbuurlanden dreigt ook in de Hoorn van Afrika een uitslaande brand.

En de brandweer blijft lekker thuis. Kunt u zich misschien de Carter-doctrine herinneren? In 1980 proclameerde president Jimmy Carter dat de Verenigde Staten zo nodig geweld zouden gebruiken om hun belangen in het Golfgebied te verdedigen. Tegen de Sovjet-Unie was dat toen, die zojuist Afghanistan had bezet. Ja, het gaat altijd om Amerikaanse belangen. Maar Amerika's bondgenoten voelden zich daar wel bij. Ze wisten dat zij, hun olie en de vrije doorvaart die Amerikaanse belangen vormden.

Maar de Carter-doctrine is voorbij.

Ik wil toe naar de geleidelijke terugtrekking van Amerika uit het Midden-Oosten. Stop! Ik zeg niet dat Amerika helemaal weggaat! Er zijn nog talrijke Amerikaanse militaire bases in het Midden-Oosten. De Verenigde Staten hebben zeker nog belangen in de regio (spoiler: de olie is dat niet meer of heel wat minder). President Obama nam in 2011 deel aan de luchtbombardementen die een eind maakten aan het bewind van de Libische leider Gaddafi – zij het met zichtbare tegenzin, *leading from behind*. Hij organiseerde de coalitie die een eind maakte aan het kalifaat, met aanzienlijke Amerikaanse deelname. Maar Obama werd wel als president gekozen om de Amerikaanse troepen uit Irak en andere akelige plekken terug te trekken, Afghanistan dus. In het algemeen weg uit het Midden-Oosten, en zoals hij zelf zei, *the pivot to Asia*, de draai naar Azië. Donald Trump was van hetzelfde laken een pak. Troepen terugtrekken, en als ze daar in het Midden-Oosten hulp nodig hebben, dan betalen ze maar. Amerika Eerst!

Maar er zijn vacuüms ontstaan doordat Amerikaanse presidenten belangstelling verloren, en vacuüms willen worden opgevuld. 'Een wereld in wanorde' is het resultaat, een term die ik vaak hoorde op de vele webinars die sinds de coronacrisis aan dit onderwerp zijn gewijd. De Verenigde Staten zijn niet meer de enige overgebleven supermogendheid die actief is in het Midden-Oosten; Rusland heeft een comeback gemaakt, China rukt op – Great Power Competition heet dat, zoiets als de Great Game in de negentiende eeuw tussen het Britse en het Russische rijk om invloed in Afghanistan, maar dan om het hele Midden-Oosten.

Midden-Oosterse landen zelf grijpen ook hun kans om elders hun eigen model op te leggen of nieuwe invloedssferen te veroveren. Turkije natuurlijk, met de ambitieuze president Erdoğan als voorman; de Islamitische Republiek Iran toch ook, hoewel economisch ernstig verzwakt door Trumps sanctiebombardement. En niet te vergeten de Verenigde Arabische Emiraten, waarvan de sterke man, Abu Dhabi's kroonprins Mohammed bin Zayed, zijn Saoedische collega-kroonprins Mohammed bin Salman in de schaduw heeft gesteld. Een landje met een miljoen staatsburgers (en nog eens miljoenen gastarbeiders, maar die tellen in dit verband niet mee)! Zelf vinden ze zich een middelgrote mogendheid. Het verdeelde Europa kijkt vanaf de zijlijn toe. Alleen de Franse president Macron laat van zich horen.

Net als in *Dwars door het Midden-Oosten* probeer ik in dit nieuwe boek enige lijn te brengen in dat gebied in wanorde, eveneens op basis van lange ervaring als Midden-Oostenredacteur van *NRC Handelsblad* en hier en daar mede gevoed door mijn columns. Turkije is militair betrokken in Syrië, in Libië, in de oorlog tussen Azerbeidzjan en Armenië – wat zit daarachter? Waar komt die ambitie van de Emiraten opeens vandaan en waarom is Turkije de grote vijand? Wat is er aan de hand in de Middellandse Zee? Maar ik schrijf ook over andere ontwikkelingen die me zijn opgevallen. De gestage verloedering van het Iraanse revolutionai-

re ideaal. De zelfgecreëerde problemen van de Saoedische kroonprins, die toch aanvankelijk de nieuwe stralende ster van de regio was. Het oprukkende gevaar van de éénstaatoplossing tussen Israël en de Palestijnen, dat wil zeggen: het apartheidsmodel. En de Arabische Lente 2.o.

De Amerikaanse terugtrekking is een soort rode draad door dit boek. Maar president Biden is uit volstrekt ander hout gesneden dan zijn voorganger Trump. Hij heeft gezegd een einde te willen maken aan de oorlog in Jemen, die Trump met wapenleveranties heeft gevoed, en terug te keren in het internationale nucleaire akkoord met Iran, dat Trump juist heeft verlaten. Mensenrechten waren voor Trump niets meer dan een stok om onbevriende regimes mee te slaan; Biden heeft al aangekondigd de 'gevaarlijke blanco cheque' van Saoedi-Arabië in te trekken. Gaat alles nu anders worden?

1 Waar is Amerika?

‘Hoe durven jullie te twijfelen aan Amerika’s leiderschap?’ riep de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Mike Pompeo op de Veiligheidsconferentie in München in februari 2020. Hij had het tegen westerse leiders, die zagen hoe Amerika onder president Donald Trump zich terugtrok uit internationale akkoorden en gremia. Weg uit het Parijse Klimaatakkoord. Weg uit het Trans-Pacific Partnership, een vrijhandelsorganisatie. Uit de Unesco, de cultuurafdeling van de Verenigde Naties. Uit de VN-Mensenrechtenraad en uit het nucleaire akkoord met Iran. President Trump zette midden in de coronapandemie de Amerikaanse contributie stop aan de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en weigerde mee te doen aan internationale bijeenkomsten om een antwoord op de pandemie te vinden. Allemaal om een veelheid van redenen – zoals: er is helemaal geen klimaatprobleem; er heerst een anti-Israëlstemming in die organisaties, of wraak op boeman China. Omdat Trump gewoon geen belangstelling had of het werk van zijn voorganger Barack Obama teniet wilde doen. En allereerst om reden van America First natuurlijk.

Trump kondigde het feitelijk allemaal aan in zijn inauguratierede op 20 januari 2017.

Tientallen jaren lang verrijkten we buitenlandse industrie ten koste van de Amerikaanse industrie. We subsidieerden de legers van andere landen terwijl we de heel trieste ver-

zwakking van onze eigen strijdkrachten tolereerden. We verdedigden de grenzen van andere naties terwijl we weigerden de onze te verdedigen. En we spendeerden biljoenen dollars overzee terwijl Amerika's infrastructuur kapotging en in verval raakte.

We maakten andere landen rijk, terwijl de rijkdom, kracht en het zelfvertrouwen van ons land over de horizon verdween [...]. Maar dat is het verleden. En nu kijken we alleen nog naar de toekomst. We zijn hier samengekomen om een nieuw decreet uit te vaardigen dat moet worden gehoord in elke stad, in elke buitenlandse hoofdstad en in elk machtsbolwerk. Met ingang van vandaag zal een nieuwe visie ons land regeren. Met ingang van dit moment zal het zijn: Amerika Eerst.¹

Die twijfel van de westerse leiders wordt wijd en zijd gedeeld in het Midden-Oosten. Om een idee te geven waarom: Washington stelde Iran verantwoordelijk voor de drone- en raketaanval in september 2019 op olie-installaties van Aramco in Abqaiq en Khurais die de halve Saoedische olieproductie uitschakelde, en president Trump liet het passeren. Een Iraanse aanval op een oude Amerikaanse bondgenoot! Nou ja, misschien doen we wel iets, zei Trump, 'maar als we daartoe besluiten, dan zullen de Saoediërs daarin een heel belangrijke rol spelen. En dat omvat ook betaling.' De Leider van de Vrije Wereld bood zijn soldaten te huur aan. Terug naar Trumps inauguratierede. 'We will follow two simple rules: Buy American and Hire American.'

Geleidelijk hebben de Verenigde Staten hun belangstelling en al doende veel van hun oude invloed in het Midden-Oosten verloren. Maar het is niet Trumps werk alleen en dit proces zal niet onder zijn opvolger Joe Biden worden gekeerd; het was al jarenlang aan de gang, en het heeft ruimte gecreëerd voor an-

dere landen die wel geïnteresseerd zijn. Ambitieuze leiders genoeg: regionale als de Turkse president Recep Tayyip Erdoğan, de Iraanse opperste leider of de kroonprins van Saoedi-Arabië en de sterke man van de Verenigde Arabische Emiraten. Maar sommigen voelen zich verweesd of onzeker van hun zaak, of willen een steuntje in de rug. Ze zoeken steun verderop, bij grote mogendheden als Rusland en China, die die kans niet laten voorbijgaan. Niet voor niets organiseren internationale denktanks vandaag webinar na webinar over The Era of Great Power Competition.

Dit is geen bóek over Amerika's doen en vooral ook laten in het Midden-Oosten, maar een hóófdstuk in een boek over verschillende Midden-Oosterse thema's. Daarom waarschuw ik u: ik houd het bij de grote lijnen. Ik ga eerst even terug naar het verleden – hoe zat het ook weer in de goede oude tijd? Voor de overzichtelijkheid komen dan de grote spelers afzonderlijk aan de beurt. Ik begin met de enige overgebleven supermogendheid na de Koude Oorlog en de hoofdrolspeler in dit hoofdstuk, de Verenigde Staten. Daarna kijk ik naar Rusland, dat via Syrië en met dank aan Trump een comeback heeft gemaakt – in de dominante rol van weleer? Spoiler: nee – en naar China. Dat is aan een snelle opmars in het Midden-Oosten bezig en is zonder twijfel een toekomstige hoofdrolspeler.

Als deze drie – Amerika, Rusland en China – de top vormen, zien we in de subtop Iran en Turkije, twee middelgrote, zeer ambitieuze landen; met in de subsubtop twee Arabische Golfstaten – de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) en Saoedi-Arabië – in het gezelschap van de militair en technologisch machtige outsider Israël. Of misschien zijn de VAE intussen al naar de subtop gepromoveerd. Allemaal druk bezig vallende vacuüms te vullen. Ik zal niet zeggen dat ze er met z'n allen een potje van maken met, om maar wat te noemen, drie zich voortslepende oorlogen in het

Midden-Oosten (Syrië, Jemen en Libië), oplopende spanningen in het oostelijk deel van de Middellandse Zee, wat al dan niet mislukte revoluties en volop mensenrechtenschendingen. Niemand weet immers hoe het er zou uitzien als Trump méér belangstelling zou hebben gehad. Maar in elk geval is het wel zo dat er een element van onberekenbaarheid in de regio is opgerukt waarbij het eigenbelang en niets anders de allianties dicteert. Onberekenbaarheid werkt instabiliteit in de hand.

Voor het geval u ernaar zoekt: ik bespaar u de Europese Unie. Want die is wel een economische macht van belang, maar doet er politiek of militair in het Midden-Oosten nauwelijks toe. Ze mag betalen voor humanitaire hulp en haar mond houden. Maar wacht, en Emmanuel Macron dan? De Franse president probeert Libanon uit het slop te halen, en heeft Turkije in het bodemschat-tenconflict in het oostelijk deel van de Middellandse Zee de wacht aangezegd. Is Frankrijk terug als supermacht in het Midden-Oosten?

Hoe was het?

Terug naar het einde van de Tweede Wereldoorlog. De koloniale mogendheden van vóór de oorlog, Frankrijk en Groot-Britannië, waren te zeer verzwakt om zich als machthebbers te kunnen handhaven. Het werd nu het tijdperk van de supermogendheden, de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten, verwickeld in de Koude Oorlog. De kaart van het Midden-Oosten (en daarbuiten) werd simpel: de bondgenoten van de Sovjet-Unie tegenover die van de Verenigde Staten. Er liep een scherpe scheidslijn tussen enerzijds de radicale Sovjetvrienden – landen als Syrië, Libië, Egypte, Irak en Zuid-Jemen – en anderzijds de zogeheten gematigde bondgenoten van het Westen. Dat waren in het bijzonder de conservatieve Arabische koningen plus later Egypte, dat zich onder presi-

dent Anwar Sadat van Moskou had afgekeerd. Israël natuurlijk. En Turkije, dat lid van de NAVO is.

Iran diende zich na de islamitische revolutie in 1979 aan als onrustzaaiër – ambitieus en zeer radicaal, bovendien vastbesloten niet-gebonden. ‘Noch oost, noch west’ was immers de leus van revolutieleider ayatollah Ruhollah Khomeiny, de reactie op herhaalde en ingrijpende Russische, Amerikaanse en niet te vergeten ook Britse bemoeienis. Maar de Sovjet-Unie leefde ver boven haar economische stand, en viel in 1989 weg. (Zoals Trump op een persconferentie in januari 2019 uitlegde: ‘Rusland placht de Sovjet-Unie te zijn. Afghanistan maakte het Rusland omdat ze failliet gingen door de oorlog in Afghanistan.’) De tegenstellingen tussen de twee blokken vervaagden langzaam maar zeker. Amerika bleef over als enige supermogendheid.

Amerika

De Amerikaanse terugtrekking heeft allereerst te maken met de Amerikaanse burgers zelf, die geen zin meer hebben om manschappen te offeren en biljoenen dollars te betalen voor het verdedigen van onduidelijke belangen. Je kan ter verklaring natuurlijk teruggaan naar de oorlog in Vietnam (1955-1973), maar het zijn ook de eindeloze oorlog in Afghanistan, de oorlog in Irak en al dat verdere gedoe in het Midden-Oosten. Het is een gevoel dat herhaaldelijk door president Trump is verwoord: ‘Het besluit naar het Midden-Oosten te gaan en ons met het Midden-Oosten te bemoeien, was de grootste fout in de geschiedenis van ons land.’

Barack Obama

Barack Obama werd al als president gekozen om Amerikaanse troepen uit het buitenland terug te trekken. Hij sprak in zijn eerste buitenlandse toespraak, in Caïro in 2009, van de noodzaak

van een ‘nieuwe balans’ en haalde in 2011 de laatste Amerikaanse militairen terug uit Irak. Heel tekenend was zijn besluit de aandacht van het Midden-Oosten te verleggen naar Oost-Azië: *The pivot to East Asia* (2012).

In het Midden-Oosten werd de veranderende rol – en afnemende belangstelling – van Amerika het duidelijkst toen Obama wel dreigde met militair ingrijpen in Syrië als Bashar al-Assads bewind chemische wapens zou gebruiken, maar toen puntje bij paaltje kwam daarvoor terugschrok. ‘Do not do stupid shit,’ was zijn verklaring in 2016 in een soort afscheidsinterview met Jeffrey Goldberg in *The Atlantic*,² en misschien had hij gelijk. Stupid shit – niet lekker vertaalbaar maar u begrijpt het wel – is het inzetten van militair geweld terwijl Amerika niet direct wordt bedreigd, alleen maar omdat dit nu eenmaal van een Amerikaanse president wordt verwacht. En dat loopt dan enorm uit de hand. Zie George W. Bush’ invasie van Irak in 2003, die duizenden Amerikaanse levens en 4 biljoen (4 duizend miljard!) dollar heeft gekost en waaruit Islamitische Staat is voortgekomen.

Wat betreft Obama past Syrië in de do-not-do-stupid-shit-categorie, óók toen Assad in 2013 chemische wapens had gebruikt tegen zijn eigen burgers. Zijn overwegingen om niets te doen, zoals te lezen in *The Atlantic*, vind ik wel begrijpelijk. Ik zou zeggen: stupid shit was eerder zijn uitspraak in 2012 dat hij gebruik van chemische wapens door Assad als rode lijn beschouwde. Want zijn boodschap van 2013 aan de regio en de wereld was deze: reken er maar niet op dat Amerika zijn verplichtingen nakomt.

De oude bondgenoten van Amerika werden nog veel ongeruster door wat Obama als zijn nalatenschap beschouwde: het nucleaire akkoord met Iran, het Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA).³ Geen van die bondgenoten werd bij de onderhandelingen betrokken, de Arabische Golfstaten noch Israël, die zich alle door

dat revolutionaire Iran bedreigd voelden. Obama zag een potentiële Iraanse atoombom als grootste en meest acute gevaar voor de regio en de wereld. Als er daarover eenmaal een akkoord kwam – wat in 2015 gebeurde – konden de andere problemen met Iran aan de orde komen. De Iraanse steun voor de Syrische president Assad, voor de gewapende sjiiitische organisatie Hezbollah in Libanon, en voor sjiiitische milities in Irak. Het Iraanse rakettenprogramma. Maar de tegenstanders weigerden het voordeel te zien van het JCPOA. Zij constateerden dat de wereld openlag voor Iran nu veel van de oude sancties werden opgeheven. Met al zijn nieuwe handelsvoordelen kon Iran nu nóg meer gaan stoken. Ze waren doodsbang dat Obama nu ook de Amerikaanse relaties met Iran zou normaliseren. Obama kon bij hoog en bij laag volhouden van niet, maar hij en Amerika konden het niet meer goed doen in het Midden-Oosten.

Trump

Onbetrouwbaar. Dat gevoel is onder Trump nog versterkt, ook al omdat volstrekt niet duidelijk is wat zijn visie was behalve America First! en Make America Great Again. Neem Syrië. In december 2018 verbijsterde hij vriend en vijand met de mededeling dat Islamitische Staat was verslagen – ‘We hebben Isis in Syrië verslagen, mijn enige reden om daar te zijn gedurende het Trump-presidentschap’ – en dat de 2000 man Amerikaanse troepen dus snel uit het land werden teruggetrokken. Het leidde tot het aftreden van minister van Defensie James Mattis en een voorzichtige herformulering van het Witte Huis: ‘We zijn begonnen troepen terug te trekken in de overgang naar de volgende fase van de campagne.’

Maar begin oktober 2019 had Trump er genoeg van en kondigde opnieuw de Amerikaanse terugtrekking uit Syrië aan. Hij verklaarde Islamitische Staat weer voor verslagen en zei dat de Turkse president Erdoğan heel goed in staat was de resten ervan op te ruimen. Daarmee pleegde hij, zoals zelfs sommige van zijn aan-

hangers zeiden, verraad aan de Syrische Koerden, die veel hadden geofferd als bondgenoten op de grond in de bloedige oorlog tegen het kalifaat van IS. Want feitelijk gaf hij Turkije de vrije hand om af te rekenen met deze Koerden, die door de Turkse president Erdoğan als terroristen worden beschouwd wegens hun ideologische banden met de radicale Koerdische Arbeiderspartij (PKK).

Verzet tegen de terugtrekking van de zijde van Trumps eigen ministerie van Defensie zorgde er opnieuw voor dat deze soep niet zo heet werd gegeten. Twee weken later zei Trump dat hij op aandringen van Jordanië en Israël had besloten een klein aantal militairen in Syrië te handhaven, sommigen in de buurt van de grens met Jordanië en Israël, anderen om de Syrische olievelden te beschermen. Maar hij verdedigde zijn eerdere besluit om de troepen terug te halen: ‘Waarom zouden wij onze soldaten midden tussen twee grote groepen laten zitten, potentieel honderduizenden mensen, die vechten? Ik denk het niet,’ zei hij. En daar heb je het weer: ‘Ik ben gekozen om onze soldaten naar huis terug te brengen.’

In november 2020, enkele dagen na Trumps verkiezingsnederlaag, onthulde zijn (zojuist afgetreden) Syriëgezant James Jeffrey dat het leger ‘een spelletje had gespeeld’ om het werkelijke aantal militairen ter plaatse te verhullen door troepen steeds te rouleren.

Maar die 2000 militairen dan die Washington na de Iraanse aanval op de Saoedische olie-installaties naar Saoedi-Arabië stuurde? Zelfs inclusief gevechtsvliegtuigen en Patriot-antiraketketteren? Was dat geen teken dat president Trump zijn bondgenoten in het Midden-Oosten wel degelijk koesterde?

Ja, die werden inderdaad (in een duidelijk geval van verdronken-kalfitis) gestuurd om het koninkrijk tegen Iran te beschermen. Na de geruchtmakende Amerikaanse liquidatie van de Iraanse topgeneraal Qassem Soleimani in Bagdad op 3 januari 2020 werd in Washington zelfs gesproken van uitbreiding van de Amerikaanse militaire aanwezigheid in de regio.

Maar deze militaire zending veranderde ook in hard bewijs van juist die verminderde belangstelling van Trump en van zijn onvermogen een coherent beleid te formuleren. In mei 2020 werden plannen bekendgemaakt om, om te beginnen, twee van de vier Patriots weer terug te halen uit Saoedi-Arabië, samen met driehonderd manschappen. Dat volgde op de terugtrekking van twee eskaders gevechtsvliegtuigen, samen met plannen om het aantal Amerikaanse oorlogsschepen in de Perzische Golf te beperken. Trump was niet helemaal duidelijk over het waarom: 'We zetten een heleboel stappen in het Midden-Oosten en elders. We doen een heleboel dingen over de hele wereld, op militair gebied hebben ze over de hele wereld van ons geprofiteerd,' legde hij uit.

The Wall Street Journal vond bronnen bij het Pentagon die de terugtrekking verklaarden uit de inschatting dat Iran niet langer een directe bedreiging van de Amerikaanse strategische belangen vormde. Zouden ze het daar in de Golf mee eens zijn? De Iraanse Islamitische Revolutionaire Garde was er immers net in geslaagd een satelliet in een baan om de aarde te krijgen – wat betekent dat voor haar rakettenprogramma? En de Garde had met haar speedbootjes Amerikaanse oorlogsschepen in de Golf lastiggevallen, wat tot een woedende waarschuwing van Trump had geleid.

Maar hoe zit het met de Amerikaanse belangen?

Heeft Amerika dan geen belangen meer in het Midden-Oosten? Laten we daar eens naar kijken. Amerikaanse belangen staan altijd voorop bij iedere Amerikaanse president. Trumps eerste Amerikaanse belang was:

A. Trumps herverkiezing

Die herverkiezing hing samen met de tevredenheid van de Amerikaanse bevolking. Die wil geen betrokkenheid bij die eindeloze oorlogen in het Midden-Oosten. Of Afghanistan. Vandaar het

provisorische vredesakkoord dat de Verenigde Staten en de Afghaanse Taliban op 29 februari 2020 ondertekenden en dat het aantal Amerikaanse en buitenlandse troepen op Afghaanse bodem binnen veertien maanden tot nul moet reduceren. Dit betekende dat al heel wat Amerikaanse militairen thuis zouden zijn op de dag van de Amerikaanse presidentsverkiezing, 3 november 2020, als de Taliban aan de voorwaarden voldeden én de Afghaanse regering (die buiten de onderhandelingen zijn gelaten) meewerkte. Afghanistan ligt buiten het Midden-Oosten, dus die voorwaarden laat ik voor wat ze zijn. Maar het wordt een hele klus zoals valt op te maken aan het doorgaande geweld.

Kunnen er nu ook zo veel mogelijk Amerikaanse militairen uit het Midden-Oosten terugkomen? Graag. In elk geval vertrokken meer dan 2000 van de 5200 manschappen in oktober 2020 uit Irak; de rest volgde snel, had Trump beloofd. Hé! Een klein, onopvallend berichtje: het Pentagon wil ook de 400 Amerikaanse militairen in de vredesmacht in de Sinaï terugtrekken die de vrede tussen Israël en Egypte bewaken. Het heeft Trump overigens niet geholpen.

B. Israël

Ook al trekt Amerika zich terug uit het Midden-Oosten, Trump laat Israël nooit in de steek, dat blijft – ook voor zijn opvolgers – een Heel Groot Amerikaans Belang. Trump is nog verder gegaan dan andere Amerikaanse presidenten in zijn steun voor de Joodse staat. Kijk maar naar de erkenning van Jeruzalem als hoofdstad van Israël op 6 december 2017: die zeer gevoelige kwestie moest volgens zijn voorgangers door Israël en de Palestijnen zelf in vredesonderhandelingen worden opgelost. Of de erkenning van de Israëlische annexatie van de volgens het internationaal recht bezette Hoogvlakte van Golan in maart 2019. Of dat de Westelijke Jordaanoever in de officiële terminologie niet langer ‘bezet’ heet. Trumps vredesplan (officieel genaamd ‘Peace to Prosperity. A Vi-